

הלכות תפילין מדרמה

קסג

מד איסור שינה בתפילין ובו ב' סעיפים:

א כל זמן שתפילין בראשו או בורעו אסור לישן בהן אפילו שינת עראי מפני שנגאי הוא להפליין כשישן בהן והן מגולין ואם פרס סודר עליהן ואין עמו אשה ישן בהם שינת עראי אבל לא שינת קבע שמא יפיה בהן.

כיצד הוא עושה? שלא ירדם בשינה וישן שינת קבע יציה ראשו בין כרוכני והוא יושב וישן ואין בשינה משום היסח הדעת לפי שהיסח הדעת הוא כשעומד כשחוק או קלות ראש¹ (אי שמוטיר דעתו כצרכי הגוף הרבה²) כמו שנתבאר בס' ב"ח וכשישן הוא שוכח כל הבלי עולם³ אבל אם יש אשה עמו כמשה לא ישן בהם כלל שמא ישכח וישמש ממנו⁴.

אבל אם אינן בראשו וזרועו אלא כרוכני בידו מותר לישן בהם אפילו שינת קבע⁵.

ויש אוסרין ל' לישן שינת קבע אצל התפילין אפילו כשהן מונחים על השלחן עד שיפרוס סודר עליהן גזירה שמא יפיה.

והעיקר כסברא האי⁶ שלא הששו להפחה אלא כשהן עליו שהן צריכין גוף נקיי⁷.

ואם אוזן בידו ואינן כרוכני בידו אסור לישן בהם אפילו שינת עראי שמא יפלו מידו⁸.

במה דברים אמורים כשאוחז בלא נרתקן אבל כשהן בנרתקן מותר אפילו שינת קבע לדברי הב"ח שאין לחוש כל כך אם יפלו⁹ וגם אין לחוש כלל להפחה אף לסברא האחרונה¹⁰:

ב נהגו העולם להתענות כשנפול תפילין מידו על הארץ בלא נרתקן וה"ה אם נפל ספר תורה אפילו בנרתקן¹¹:

מה דין תפילין בבית הקברות ובבית המרחץ ובו ג' סעיפים:

א אסור ליכנס בתוך ד' אמות של מת א או של קבר ותפילין בראשו משום לועג לרשע.

ובית הקברות שהוא מוקף מחיצה יש להחמיר¹² שלא ליכנס בתוכו כלל בתפילין שבראשו אפילו רחוק הרבה מן הקברות שמא יתקרב בתוך ד' אמות של איזה קבר בלי דעת.

יב וז"ל ס"ק א מכריחא ונגרא סוכה כו. ב. מ"ז ס"ח מ ס"ק ד.
 יג רמב"ם פ"ד תפ"ז.
 יד ממשמעות השי"י סוכה כו, א ו"ה דפרים (ור"ה רמא אמר). וראה השנת דאביד הל' תפילין פ"ד תפ"ז (נעקק בכפף משנה שם). ספר המאורות ברבות כג. ב.
 טו שו"ע.
 טז רמב"ם שם.
 יז ספר המאורות שם. שו"ע ומ"א ס"ק ד.
 יח רמ"א.
 יט וז"ל ס"ק ה ממשמעות הדמ"א.
 כ בעל העיטור הלכות תפילין ח"ו.
 כא וז"ל ס"ק ה.

סימן מה

א ברייתא ברכות דף א. מדר וש"ע סעף א.
 ב משל"י, ה. וראה גם לעיל ס"י כג ס"א ות"נ.
 ג ט"ז ס"ק א (עיי' שו"ע יו"ד סי' שנמד) ס"ק יא בשם המחבר מועד קטן (ס"י תתק"ח). וראה הל' שמתחת למהר"ם ס"י קט).

א ברייתא ונגרא סוכה כו, א רפ"י הרמב"ם הל' תפילין פ"ד תפ"ז.
 ב ראה פרישה סוף אות א ולבוש סעף א. וראה דברי נמתי סה, ב.
 ג רמב"ם שם כסבריתא ונגרא סוכה כו, ב.
 ד רמב"ם שם.
 ה ע"י לחם חמדות פ"ג הברכות אות צד [הובא בעטרת וקנין ס"ק א].
 ו ד' יחזן שם סוכה כו, א.
 ז רמב"ם שם. ובנגרא שם [הובא לקמן ס' תלב ס"ק ב] ולא מהני מוכר שיתנו לאחרים (שאוטר להברו אם ארדם העניני) משום הערבך ערבא צריך (שמא אף הוא ישכח וישן). וראה גם קו"א לקמן ס' תלב ס"ק ב.
 ח הרב דבינו יונה ברבות כג. ב. דא"ש פ"ג הברכות ס' כח והל' תפילין ס' כא. מור.
 ט כן משמעות ברמב"ם הל' תפילין פ"ד תפ"ז נטור וש"ע ס' לח סעף ז ע"ש במ"א ס"ק יא וס"ק יב.
 י סעף א.
 יא הרב רבינו יונה ורא"ש שם.

אבל חוץ למחיצה מותר אפילו בסמוך לה אף ע"פ שהוא תוך ד' אמות להקברות מפני שהמחיצה מפסקת ואינו נראה כלועג לרשד:

ב במה דברים אמורים כשהן מגולין אבל אם הן מכוסין אין כאן לועג לרש ומותר ככל ענין¹⁰ וצריך שגם הרצועות התיינה מכוסות לפיכך אע"פ שמותר ליכנס בתפילין של יד לברכה הואיל והיא מכוסה צריך לזהר ברצועה שעל אצבעו שתהיה ג"כ מכוסה:¹¹

ג בבית המרחץ בבית החיצון¹² שכל העומדים בו הן לבושים מותר להניח שם תפילין על ראשו וזרועו לבתחלה.

ובבית האמצעי שמקצת בני אדם עומדים שם לבושים ומקצתן ערומים אסור להניח שם תפילין לבתחלה אפילו בשעה שאין שם אדם ערום¹³ אבל אם היו בראשו א"צ לחולצן כשנכנס לשם¹⁴ ובבית הפנימי שכל העומדים בו הם ערומים אפילו היו בראשו צריך לחלצן כשנכנס לשם אפילו בשעה שאין שם אדם¹⁵.

במה דברים אמורים במרחץ שזהמתו רבה מהבל החמין שמשתמשין בו אבל בבית המטבילה אע"פ שעומדים בו ערומים כיון שתשמישו כצונן אין בו זיהמא ומותר ליכנס בו בתפילין כשאין שם אדם ערום¹⁶ לכן מברכין ברכת המטבילה במקוה אפילו קודם שירד למים¹⁷ אע"פ שלמעלה מהמים עומדים שם ערומים¹⁸.

אבל אם יש שם ערום אסור ליכנס לתוכו בתפילין או כשאר כתבי הקודש¹⁹ שאסור לעמוד ערום בפני כתבי הקודש²⁰ (ולכן צריך לזהר לכסות הקטנים שלא יהיו ערומים בפני הספרים עיין סס"י ער"ה ט:):

(סליק הלכות תפילין)

יא ד' יוסי בר' חנינא שבת שמי.
יב רבינו מנחם הלכות ק"ש פ"ג ה"ג (הובא בכסף משנה שם). מ"א ס"ק ב' דגא כסיו' ס"י פד ס"ק ב. וע"י תהלה לדוד ס"ק א.
יג שו"ע י"ד ס"י ר. ע"ש בפ"ז ס"ק ג' וש"ך ס"ק א.
יד רבינו מנחם שם. מ"א שם.
טו מ"א שם.
טז שבת קכ, מע"ב. רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ו ה"ז.
יז סעף יג. ש"ע"ג וע"י גר"ת (ג"י) חוב' לה' ע' רמח.

ד שילת הרשב"א ח"ג סי' ש. שו"ע י"ד סי' שסו סעף ג. [דלא כדברי] המ"א ס"ק א. ע"י ב"י סי' כג.
ה תשובת הרשב"א (הובא בב"י סי' כג). שו"ע.
ו ראה הקרי הלכות ח"ה ס"ג ב.
ז ט"ז ס"ק ב.
ח ברייתא שבת י' א. רמב"ם הל' תפילין פ"ד הל"ב. מור וש"ע סעף ב. וע"י לקמן סי' פד.
ט ביח סי' פד. עולת תמיד סי' פד ס"ק ב. ע"י במה שכתבתי שם בקרי"א ס"ק א.
י כשאין שם אדם ערום. ראה לקמן סי' פד קרי"א ס"א.